

Ρουμανία μόνο 400,000. Γιὰ δρόμους κι ἄλλα δημόσια ἔργα προϋπολογισμένα π. χ. γιὰ 60 χιλιάδες δραχμὲς, ξεδωδούνται 130,000, καὶ τράβα κορδέλλα Κ' ἢ τέτοια σύγκριση τοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκη, ἀπλωμένη σὲ δύοις τοὺς κλάδους τῆς δημόσιας ὑπερσίας, δίνει ἀπεισιπτικὰ συμπεράσματα γιὰ τὴν κατακαμμένη τὴ Ρωμισσύνῃ, τὴ στιγμὴ ποὺ τὰ ἔθνη ποὺ μὲς ἀνταγωνίζονται ἔχουνε στρωθεὶ στὴ γερῆ δουλειᾷ, τὴν πρακτικὴ δουλειᾷ, κι ἀφήσανε κατὰ μέρος τίς παρλάτες γιὰ τὰ δικαιώματα τὰ ἀπαράγραπτα κ.λ.π.

*

Τι θὰ γίνῃ λοιπὸν; Φυσικὴ ἔρχεται ἢ τέτοια ἐρώτηση, ὕστερὰ ἀπὸ τέτοιες σκέψεις. Καὶ μιὰ ἢ ἀπάντησι. Πρέπει νὰλλίξουμε. Μὰ πῶς; Ἐνὸς τρόπος ὑπάρχει κατὰ τὴν ἰδέα μας. Γιὰ νὰλλίξουμε τὰ πράγματα, πρέπει πρῶτα νὰλλίξουμε οἱ ἄνθρωποι, καὶ τὸ μεγάλο σὺτὸ ἔργο μόνο ἀπὸ τὰ σκολεῖα πρέπει νὰν τὸ περιμένουμε. Πρέπει τὰ σκολεῖα νὰρνήντουνε πιά νὰ βγάζουνε ἄνθρώπους, σὰν καὶ κείνους ποὺ βγίνουνε τὰ βουργάρικα καὶ τὰ ρουμουνικά σκολεῖα.

Ποῖός ἔ, ποιοὶ θὰ νοιώσουνε τὴ μεγάλη σημασία, καὶ θὰ καταπιστῶντε τὸ σωτήριο ἔργο; Ποῖός ἔ, ποιοὶ θὰν τὸ κατορθώσουνε ὥστε τὰ παιδιὰ ποὺ δίνει ἀλάκαιρη μιὰ Ρωμισσύνῃ στὰ σκολεῖα νὰ βγίνουνε ἄνθρωποι, κι ἔχι ὅπως σήμερὰ ζοῦδα προγονορουσκιμένα, γιὰ νὰ τραβᾶνε 23 χιλιάδες τὸ 1906, καὶ 40 χιλιάδες τὸ 1907 στὴν Ἀμερικὴ, ὅπως λέει ἡ ἐκθεσὴ τοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκη; . . .

*

ΦΙΛΙΚΗ πίνειν κατὸν ποὺ κίτσει καὶ συλλογιστῆ τ' ἀποτελέσματα τῆς σημερινῆς ἐκπαιδεύσεως. Προχθὲς στὸ Ἄργρινό πῆγανε οἱ μαθητὲς τοῦ Γυμνασίου καὶ πυροβολήσανε τὸν καθηγητὴ τους ἐνῶ κοιμότανε. Θάμα πῶς γύττωσε. Πῆρτε στὴν ἴδια πόλιν οἱ ἴδιοι μαθητὲς κουμπουριάσανε τὸν καθηγητὴ Ἀγγελίδην, κι ὄρρνεψανε ἀλάκαιρη οἰκογένεια. Δὲ θέλουμε νὰ ὑποθέσουμε πῶς αὐτὰ τὰ γεγονότα εἶναι σὰ μιὰ ἀσυνείδητη ἀντίδρασι, τῆς Ρωμισσύνῃς, ἐναντία στὸ δασκαλισμὸ ποὺ τὴν κατὰστρεψε. Ὅχι! Εἶναι μοναχικὲς πράξεις κακούργων, παιδιῶν κακούργων ποὺ ἀλλοίμονο! ἡ μάθησι τοῦ σκολεῖου δὲν μπόρρει νὰν τοὺς μαλακώσῃ τὴν καρδιά, ποὺ ἴσως ἴσως τοὺς τὴ σκλήρυνε περισσότερο.

Ἀρνημένη ἡ ἐκπαιδεψὴ στὸ ἔλεος τῶ δασκάλων, σὲ ποιότητα καὶ ποσότητα. Περισσότερα πολὺ ἀπὸ μᾶς ξεδοῦει ἡ Βουργαρία κ' ἡ Ρουμανία γιὰ τὴν ἐκπαιδεύση. Καὶ τί ἐκπαιδεύση! Ἐμεῖς ξεδοῦουμε λιγότερα γιὰ τὴν ἐκπαιδεύση, καὶ τριπλάσια ἀπὸ τὴ Βουργαρία, πενταπλάσια ἀπὸ τὴ Ρουμανία γιὰ κακούργους καὶ κολακῆς. Νά! ἡ διαφορὰ Καὶ τὰ νοῦμερὰ αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἐκθεσὴ τοῦ κ. Πρωτοπαπαδάκη.

*

ΝΕΑ προφήτισσα πρίβαλε τῶρα-τῶρα καὶ προφητεύει γαλλικὰ γιὰ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα. Μὰ τί λοιπὸν; ἀξέλιπε φράζων ἀνὴρ ἐν τῷ Ἰσραήλ τῶν καθαρουσσιάων, μὴ νὰ σηκωθεῖ ἢ νὰ Δεβθῶρα καὶ νὰ γυρεύει νὰ φράξῃ τὰ στόματα ποὺ μιλᾶνε κι ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἐ-

θνικὴ μας γλώσσα; Στὴν ἀρχὴ, κίτι γλωσσολογικὰ τᾶχτε ἀρθρικά, ποὺ ξεμουτίζανε στὸ «Messenger d' Athènes», μποροῦταν νὰ περάσουν γιὰ ἄνοστα χωρατὰ, ἀ δὲν εἴτανε μὲ τόσο προσωπικὸ πάθος γραμμένα γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ Ψυχάρη. Ἄλλο δὲν κοπανίζανε, παρὰ ὅτι στὴ Σαρμπόννα δὲ διδασκόντανε τὰ νῆξ ἐλληνικά, παρὰ ἢ «πρόστυχη ντοπιολαλιά τοῦ Γαλατᾶ» τῆς Πόλης. Ποῦ νὰ φανταστῆ κανεὶς πῶς ἔδωχαν ἀπὸ τὴν πέννα τῆς δεσποινίδος Στεφανόπολη, ποὺ μ' ἰντρικία τόλμη ἔγραψε καὶ γράφει γιὰ τὴν ἐλληνικὴ ἀγῶνα μὲ τοὺς Βουργάρους!

Τῶρα τελευταῖα ὅμως χοντρήνανε τὰ πράγματα. Ἐνὰ παγκόσμιο φύλλο, ὃ «Courrier Européen» καταδέχτηκε ν' ἀπαντήσῃ μὲ τὸ στόμα τῆς ἐπιστήμης στὴ γλωσσολογία τοῦ γλυκοῦ νεροῦ. Αὐτὸ εἴτανε ἀφορμὴ γιὰ νὰ ξεσπαθῶσῃ μὲ τὴν ὑπογραφή τῆς ἡ Mlle Jeanne Z. Stéfanopoli καὶ νὰ μᾶς ἀντιγράψῃ τὸν κ. Βικέλα μὲ στὴν ἐξ Ἰσου ἀπέχουσαν ἀπὸ τῆς ἀττικῆς καὶ τῆς δημῶδους» παπαρδῖλα του, καὶ νὰ βρῖσει πέρα πέρα ὅλους τοὺς συνεργάτες μας, γιὰ τὴν πέρασι ἢ ἰδέα πῶς μ' αὐτὰ καὶ μ' αὐτὰ ὑπνομεύει τὴν ἔδρα τοῦ Ψυχάρη.

Τί κρῖμα νὰ πηγάζει χλαμένη ἡ πλημμύρα τῆς γαλατικῆς εἰρωνείας τῆς γιὰ τὴν ντοπιολαλιά τοῦ Γαλατᾶ! Δὲ βαστοῦμε ὅμως. Πρέπει νὰ δώσουμε ἕνα δεῖγμα ἀπ' αὐτὴ τὴν εἰρωνείαν. Τὸ γλωσσαλγικὸ ἄρθρο τῆς εἰρωνεύεται τὴ γλώσσα μας πῶς εἶναι τίχατε «ἀρμονικὴ, ζωντανή, γεννημένη στὴν ἀμπολὴ τοῦ δρόμου, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀπαίσια ἐπιπερσὴ τῶν βιβλίων (σὰν ἐκεῖνα ποὺ μαθαίνουνε στὰ παιδιὰ ὅτι «ἡ φουστανέλλα ἀποκρύπτει ὅτι πρέπει νὰ κρύπτονται καὶ ἀποκαλύπτει ὅσα πρέπει νὰ φαίνονται»), καὶ τῶν ἐρημεριδῶν (τοῦ κ. Γιάνναρου καὶ Σις), τῶν σαλονιῶν (ὅπου μιλοῦνε γαλλικὰ ἢ τὸ πολὺ πολὺ φραγκολεβαντικὰ) καὶ τῆς Βουλῆς (βουλευτὴς εἶπε τὸ : Ὡ γυναικί !), μακριὰ ἀπὸ τὴ δικονομικὴ μόρφωσι ποὺ διαφθείρει μὲ τὴ συναναστροφὴ τῆς (βλέπε καὶ τὸν κ Ζέφυρο)»

ΑΧΙΛΛΕΙΟ

Στὴ σεβαστὴ μνήμη μιᾶς Αὐτοκρατορίσσης.

Ὡ σὺ ψυχὴ π' ἀγάπησε, ὅτι ἦφ' ἔλεος καὶ ὄρατο, Σοφία, τέχνη κι ἀρετὴ, τὰ κίλλη τ' οὐρανοῦ Κι ὅ,τ' εἶχ' ἐλληνικὴ ψυχὴ μεγάλο καὶ γενναῖο Ἔργο ἀρχαῖο ἀθάνατο, ποὺ μάγευε τὸ νοῦ.

Εἰς τὸ φιλόξενο νησί, ποὺ βασιλεύει εἰρήνη Ὅπου πρωτοτραγοῦδῃσε λύρα ἑρῶικὴ Ποὺ μιὰ σελίδᾳ ὀλόδοξη στὴν Ὀδυσσεῖα ἔφηνε Μοῦσα ἢ μεγαλόφωνη τοῦ Θεοῦ ποιητῆ.

Εἰς τὸ βωμὸ ὅπ' ἔστησε, προσκνητῆς σου μπκίνω Κι καὶ στίς Κόρες ὀμπροστὰ τοῦ Δία σταματῶ Στίς γλυκοκοίταχτες Θεὸς λίτρη κεφάλι γέρνω Κ' ἕνα μετόχι Ἰερὸ τοῦ Ὀλυμποῦ πατῶ.

Πλανῶ γύρω τὴ ματιὰ καὶ βλέπω ἡμιθέους, Ἑρῶες μεγαλόψυχους, ἀκούτων ἀρχηγούς, Κυβερνητῆδες τῶν λαῶν, πολεμιστὲς γενναίους Πατέρες τῶν ἐπιστημῶν, πολιτισμοῦ ὁδηγούς.

Κ' ἐκείνην ποὺ γεννήθηκε μὲ τὸ φιλεῖ τοῦ Κύκνου Αἰτία τόσης σφοδρᾶς, ἰσόθεη θεομορφεῖ Ὅπ' ἔστειλε τόσες ψυχὰς τοῦ αἰωνίου ὕπνου Μιὰ γενεὰ ἑρῶικὴ τοῦ Ἄδῃ συντροφιᾷ.

Καὶ παρκαεὶ ὀλομόναχο μ' ἀγγέλου μορφῆ θεῖα Τὸ ζωντανὸ ὁμοίωμα μεγάλῃς ἰντριᾶς Τοῦ μεγαλόθυμου ἀρχηγοῦ, ποὺ δύναμη καμμία Δὲ σταματοῦσε τὴν ὀρμὴ τῆς τρομερῆς καρδιάς.

Μ' ἄπλαγην μοῖρα φθόνους τὸ θεῖο παλληκάρι Ποῦ πότισε μὲ αἵματα τῆ γῆς τὴν ἐχθρικήν Καὶ βέλος πέταξε σκληρὸ ἀπ' ἀνικητὸ δοξάρι Στὸ μέρος π' ἄφηκε θνητὸ μιὰ μάννα θεϊκία.

Ὡ, τὴ λαχτάρᾳ του θαρῶ ὅπως τραβᾷ τὸ βέλος Πῶς μὲ τὸν πόνο μάχεται ἡρωικῆ καρδίᾳ. . . Ἄχ, θᾶτανε φαρμακερὸ ποὺ τῶδωκε τὸ τέλος Κι ἂν τὴν Πατρίδα δόξασε, ἐθίφτηκε μαρτυρᾷ

ΣΠΥΡΟΣ Ι. ΠΕΡΟΥΑΝΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Η ΚΑΛΙΓΡΑΦΙΑ

Εἶναι κάμποσος καιρὸς τῶρα ποὺ στὴ Γαλλία γίνεται μεγάλη συζήτηση γιὰ τὸ ζήτημα τῆς καλλιγραφίας, ἂν δηλαδὴ πρέπει νὰ γράφουν μὲ ὄρθιο ἢ πλκχιαστὸ χαραχτήρα. Καὶ δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὸ συζητοῦν καὶ τὸ ξεαζοῦν αὐτὸ τὸ ζήτημα. Πρὸ 25 χρονῶν ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησι σύστησε ἐπιτροπὴ ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ γιαντροῦς γιὰ νὰ μελετήσουν τὸ σύστημα τῆς καλλιγραφίας. Αὐτοὶ ἐψαξαν, πῆγαν στὰ σκολεῖα, ζήτησαν τὰ παιδιὰ καὶ στὸ τέλος βρῖκαν πῶς ὃ ὄρθιος χαραχτήρας πρέπει νὰ προτιμᾶται. Ἡ μυωπία, τὸ στραβῶμα τοῦ ραχοκόκκαλου, τὰ στομαχικὰ παθήματα καὶ οἱ πονοκέφαλοι συχνὰ ἔρχονται ἀπὸ τὸ σκύψιμο τοῦ παιδιοῦ ὅταν γράφει μὲ γερτὸ χαραχτήρα. Στὴ Γαλλία ἡ ἀπόφασι αὐτὴ τῆς ἐπιτροπῆς ἔκαμε λίγο καλὸ γιὰ τὸ μόνον μερικὰ ἰδιωτικὰ σκολεῖα παραδέχτηκαν τὸν ὄρθιο χαραχτήρα. Στὴ Γερμανία ὅμως, στὴν Ἀγγλία καὶ τὴν Ἀμερικὴ, ποὺ καὶ κεῖ μελετήθηκε τὸ ζήτημα μὲ τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα, ἔλλαξαν ἀμέσως μέθοδο καὶ τῶρα πολὺ λίγοι ἀπὸ τὰ ἑκατομμύρια τῶν Ἀγγλῶν, Γερμανῶν καὶ Ἀμερικάνων γράφουν γερτὰ.

Ξαπολωνάνας χαρτιά καὶ γραφές, ἄμα νόμιζε πῶς ἔτρεχε τίποτις. Στίς τέσσερες ἡμισυ κατέβαινε ταχτικά νὰ κανονίσῃ ὡς καὶ τὸ ταίμπημα τοῦ δειλινοῦ της. Στίς ἑπτὰ παρὰ τέταρτο, πῶντο, ἀφοῦ χάδεψε τὸ διαλεχτὸ κισσόφυλλο τῆς Ὀλίας, τὴ θερμομετροῦσε δέκα λεφτὰ. Στίς ἐννιά τὸ βράδι, ἀκόμη κι ἂν εἴχανε κόσμο, ἀκόμη καὶ μὲ τοὺς ξένους, ἔπρεπε, ὕστερὰ ἀπὸ τὸ φαγί, μισὴ ὥρα νὰ περάσῃ στὴν κάμερῃ της, νὰ ζεστανῇ τὸ νερὸ, νὰ σημειώσῃ τὰ πῖο σπουδαῖα γινάμενα μέρα τὴ μέρα. Ὅλο τὸ σπῖτι τὸ ζωντάνευε μὲ τὴν παντοτινὴ κίνησὴ του, μὲ τὰ πῆγαινε καὶ μὲ τὰ ἔλα του, μὲ τὴν πρόθυμη του τὴν ἐνέργεια, μὲ τὴν ἐλπίδα, μὲ τὸ θάρρος. Καὶ δὲν ἔφτανε ἀφτὸ, ἐπειδὴ δὲ φτάνει νὰ φροντίξῃ μόνο γιὰ τὸ σῶμα· θὰ φροντίσῃ ἄλλο τόσο γιὰ τὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς. Κουβέντιζε μὲ τὴν Κατινούλα, γελῶσε, τὴ διασκέδαζε, τὴ σεργιάνιζε κιάλας. Μιὰ κεριακὴ, δυὸ τοῦ Ἀλωνάρη, μιὰ μαγεμένη, γλυκειὰ, χλιαροθερμη, καλοκαιριάτικη κεριακὴ, ἀφοῦ σηκωθῆκανε τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὸ τραπέζι, τὴν πῆρε ὃ Ἄντρεᾶς μαζί μὲ τὴ Μαρίττα, κάμανε μερικὰ βήματα στὸ περιδῶλι, τραβῆζανε ὡς τὴν ξύλινη πορτίτσα καὶ βρεθῆκανε ἴσια ἴσια στὸ μέρος ὅπου πέρασι ὃ Ἄντρεᾶς ἔσπρωχνε μὲ τὸ πόδι του ἕνα

τιποτένιο δεντρούριζο, νὰ μὴν τὸ βλέπῃ πιά μπροστὰ του, νὰφανιστῆ, γιὰ τὴν χολόσκανε μὲ τὸ σάπιο τὸ κούτσουρο ποὺ τοῦ χαλοῦσε τὴν ἔψη τῆς δημιουργίας. Σήμερις ὅλα γαληνεμένα, ὄλα καθάρια καὶ γερὰ. Τὸ βυάκι κάτω, στὰ βίζα τῆς πλαγιάς, κυλοῦσε ἡσυχὸ καὶ ψιθυριστὸ ἢ πλαγιά καταπράσινη μὲ τὸ χορτάρη της, μὲ τίς φτέρες της ποὺ ξαπλωνότανε ἀνάμεσα σὲ φορτωμένους φρουττόσκυφτες ἀπιδιές καὶ μηλιές. Ἡ Κατινούλα καθότανε ἀπάνω σ' ἕναν κορμὸ πεσμένο, κοντὰ στὸ μονοπάτι, λιγάκι πῖο ἀψηλά. Ἐνας ἥλιος ἀγαθός, ἐλεήμονας ἥλιος, μὲ πονεσιὰ κι ἀγάπη, χρῶσωνε τὴν κοροῦλα· οἱ ἔαθές του οἱ ἀχτίδες μαλακῶνανε τὸ φῶς τους. Τὸ μονοπάτι ἔκυψε τὴν πλαγιά καταμεσίς καὶ προχωροῦσε πέρα ὡς τὸ ρουμάνι ὅπου ἕνας σκιστός, ἄστρωτος δρόμος καὶ φαρδούτσικος, ἀνοίγε ἄξαφνα, στεγασμένος ἀπὸ τὴν καμάρρα ποὺ μορφῶνανε οἱ σμιγμένες φυλλωσιές, σὰ σήκωνε τὸ κεφάλι νὰ δῆς, σταλιές σταλιές δῶθε κείθε, τὰ γαλαζία τοῦρανοῦ. Ἡ μικρὴ ἔπαιζε κ' ἔτρεχε ἀπὸ τὸ βυάκι στὸ μονοπάτι, ἀπὸ τὸ μονοπάτι στὸ ρουμάνι. Ὁ Ἄντρεᾶς ἀπὸ τὸ μονοπάτι δὲν ἔφεβγε περπατοῦσε, πρόβλενε ὡς τὴν ἄκρη, γύριζε πίσω, σίμωνε, ξεσίμωνε, ζανασίμωνε, βρωτοῦσε φροντισμένους ἂν τυχὸ ἢ Κατινούλα ἦθελε

τίποτις, ἂν κρύωνε, ἂν τὴ ζάλιζε ἢ κάψῃ ἢ ὅτι παρόμοια μπορεῖς νὰ φανταστῆς. Ἐκεῖνη ἀπαντοῦσε μ' ἕνα ναι ἢ μ' ἕνα ὄχι, μ' ἕνα γνέψιμο, καὶ σάπαινε σὰ νὰ τῆς εἴτανε ἡ σιωπὴ ἀπόλαψη κρύφια καὶ βαθεῖα. Μὰ τὸν κοίταζε κάπου κάπου κ' ἡ ματιὰ της ἀλάλητα τοῦ μολογῶσε· ἄ Ἄχ! τὸ ξέρω πῶς εἶναι σοῦ χρωστῶ καὶ τὸν ἥλιο.

Ἀκόμη περισσότερο χάρηκε ἡ Κατινούλα μιὰ δεφτέρα, τέσσερες τοῦ Τρυγητῆ, ποὺ τὴν πῆγε ὃ Ἄντρεᾶς στὴν ἀερογαλιὰ. Χρόνος σωστός ποὺ εἴχανε ξεκινήσει ἀπὸ τὸ Χαμονοκόρρι γιὰ τὸ Μπ. . . , πίστημη μέρα καὶ τούτη, γιὰ τὴν τέσσερες τοῦ Τρυγητῆ πρωτοπάτησε ἰότιες στὴ Βενετιὰ. Ἡ στρατὰ παρακολουθοῦσε τὸ γαλὸ ἢ θάλασσα ἔλουζε τὸν τοῖχο τὸν κολλημένονε στὰ πλέθρα κάτω τῆς στρατᾶς, δυὸ δυόμιση μέτρα ὕψος, κι ἀνέβαινε κάποτες ὡς τὰ πράσινα στρογγυλωτὰ προχώματα ποὺ σὰ μακρινὸ σμακρί, ἀπὸ ἄκρη σὲ ἄκρη, ἀπλωνότανε πέρα πέρα προττατέθοντα ἀπὸ τὰ κύματα ἢ κι ἀπὸ καμιά πλημμύρα τὴ στερεῖ. Ἡ θάλασσα ὅμως, ὄχι μόνο δὲ φτάνει ὀλημερῆς ὡς τὸν τοῖχο, μὰ ὑπάρχουνε κι ὄρες ὀρισμένες ὅπου μήτε φαίνεται σιμά σου, γιὰ τὴν στὴν Μπρετάνια, ὅπως στὴ Δύση καὶ στὸ Βορῖα, πότε φουσκῶνει, πότε τραβιέται, πότε εἶναι ἀθ-